

EEN DIATOMEË, NIEUW VOOR NEDERLAND

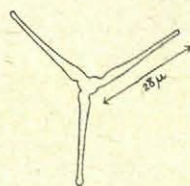
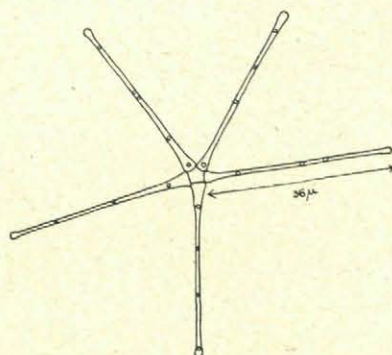
P. LEENTVAAR.

Afd. Natuurbescherming en Landschap van het Staatsbosbeheer.

Onder de planktonmonsters, die uit verschillende waterplassen langs onze grote rivieren verzameld waren, bleek er zich bij onderzoek een te bevinden, dat vrij grote hoeveelheden stervormige diatomeeën bevatte, die in uiterlijk sterk afweken van de algemeen voorkomende diatomee *Asterionella*. De determinatie van dit organisme leverde weinig moeilijkheden op door de karakteristieke vorm, zoals we in de tekening (fig. 1) kunnen zien. Het was de diatomee *Centronella reichelti* Voigt, die voor zover mij bekend is, nog niet in het Nederlandse zoetwaterplankton was aangetroffen. Ze is de enige soort van het geslacht *Centronella*.

We zien in de tekening, dat deze kiezelalg drie armen heeft, die onder een hoek van 120 graden uiteenwijken en bij het centrum een typische knik vertonen, terwijl ze tezamen een geheel vormen. Het verschil met de sterretjes van *Asterionella* (fig. 2) is duidelijk: *Centronella* met haar drie armen bestaat uit één enkele cel, terwijl *Asterionella* eigenlijk een kolonie is van een aantal afzonderlijke eencellige individuen, die aan de ene pool losjes met elkaar zijn verbonden.

Op de kiezelschaal, die de celwand van

Fig. 1. *Centronella*.Fig. 2. *Asterionella*.

Centronella vormt, moet een structuur aanwezig zijn van fijne lijntjes, die ik echter bij de gebruikte vergroting niet gezien heb. Het plankton omvat die organismen, die vrij in het water zweven, en de armen van *Centronella* hebben dan ook, evenals bij *Asterionella*, de functie een verhoging van de wrijving met het omringende water te bereiken, zodat op de bodem zakken wordt belemmerd. Bij *Centronella* heeft de typische knik in de armen bij het centrum van de cel misschien ook een functie om het zweefvermogen te vergroten. Bij *Asterionella* zien we in de cellen kleine oliedruppeltjes, waardoor het soortelijk gewicht verminderd wordt. Ook dit komt het zweefvermogen ten goede. Hoewel alle diatomeeën bij de assimilatie olie vormen, kon ik bij *Centronella* geen druppeltjes ontdekken; waarschijnlijk is de olie hier als fijne emulsie aanwezig.

Een merkwaardigheid van dit plantje is de verspreiding. Tot nog toe werd *Centronella*

uitsluitend gevonden in Duitsland, eerst in de meren van Sleeswijk-Holstein, later ook in verscheidene andere grote meren van Duitsland. Het is mogelijk, dat deze beperkte verspreiding slechts schijnbaar is en de soort veelal over het hoofd is gezien of verward is met *Asterionella*.

In April van dit jaar viste ik *Centronella* in vrij grote hoeveelheden op uit een diep wiel langs de Waal bij Haalderen en door dit wiel was nog wel niet zo lang geleden een verkeersweg aangelegd. Ik vraag mij af of het mogelijk is na te gaan hoe en wanneer *Centronella* in dit wiel is terechtgekomen en of het mogelijk is de milieufactoren te bepalen, die hier blijkbaar gun-

stig zijn voor de groei. Buitenlandse auteurs noemen *Centronella* een kensoort voor zgn. humusslibmeren met een sterk gelaagd optreden van phytoplankters. Het wiel van Haalderen is in ieder geval niet humusrijk maar heeft waarschijnlijk wel een sterk gelaagd optredend plankton.

Het lijkt me van belang de verspreiding van *Centronella* in ons land na te gaan. Misschien zijn de condities voor de ontwikkeling alleen gunstig in de wielen.

De vondst van *Centronella* bewijst weer eens het belang van de doorbraakkolken voor de wetenschap. Laten we er voor waken, dat ze zoveel mogelijk in hun oorspronkelijke staat bewaard blijven.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Afwijkende boterbloem. Bij een exemplaar van *Ranunculus acer* L. werd door mij eind Mei 1954 de volgende abnormaliteit gevonden.

In de oksel van één van de kelkbladen van een bloem had zich een zijas ontwikkeld, die aan

De twee bloemen. v. rijpende vruchtjes van de eerste bloem; k. kelkblad van de eerste bloem. Tekening naar de gedroogde plant.

de top weer een volledige bloem droeg. Het genoemde kelkblad had volkomen de kleur (geelgroen) en de vorm van een normaal; alleen was het niet, zoals de andere kelkbladen van dezelfde bloem, vóór of tegelijk met de kroonbladen afgevallen, zoals dat gewoonlijk gebeurt, doch blijven zitten.

Een dergelijke afwijking vond ik niet vermeld in het bekende boek van O. Penzig: „Pflanzen-teratologie“, ook niet voor andere soorten van hetzelfde geslacht.

De betreffende plant is in het begin van de bloeitijd in 1953 gevonden in de gras berm langs het fietspad van de weg van Voorschoten naar

Den Haag, nabij Duivenvoorde, en overgeplant naar een tuin in Voorschoten, waar hij in 1954 weer opkwam.

K. KORTMULDER.

Verzamelaars opgelet. In Groningen is een internationale vereniging opgericht van verzamelaars van allerlei natuurhistorische voorwerpen, bv. schedels, schelpen, vlinders, koralen, dieren op sterk water, stenen, enz. De contributie bedraagt f 1.50 per jaar (voor zieken lidmaatschap gratis) incl. maandblad.

Intern. Ver. v. Nat. Hist. Verz.

Celebesstraat 47, Groningen.

M. C. DE POEL.

Eiervervoer door ratten. Naar aanleiding van mijn korte mededelingen in De Levende Natuur over het vervoer van eieren door ratten ontving ik nog een bericht van Mej. L. Gosch uit Amsterdam. Grotendeels was dit het verhaal dat in de Illustrated London News stond en dat ik vermeldde in mijn stukje in het Decem-bernummer van 1953. Nieuw voor mij was, dat het eiervervoer door ratten ook wordt genoemd in de „handleiding“ van E. Heimans.

Dr A. B. VAN DEINSE.

In de Handleiding bij het onderwijs in de Natuurlijke Historie op de Lagere School door E. Heimans, deel I, blz. 162, wordt gezegd: „..... 't is volstrekt geen sprookje, het is kort geleden opnieuw waargenomen“.

J.Hs.